

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
Suur-Ameerika 1,
10122 Tallinn

Ettevõtluse ja Innovatsiooni SA
Sepise 7,
11415 Tallinn

Austatud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ning Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus,

Soovime esitada ettepanekuid ettevõtjate varustuskindluse investeringute toetuse (edaspidi: meede) tingimuste täiustamiseks, et parandada vahendite jaotamise efektiivsust.

Praegusel hetkel on meetme eelarvest kasutamata ligikaudu pool ehk umbes 10 miljonit eurot. Toetusmeetme abikõlblikkuse periood lõpeb 31.12.2025, ning kui viimased toetusotsused tehakse kuus kuud enne selle lõppu, jääb toetuse taotlemiseks aega vaid üheksa kuud. Pärast ajutise riigiabi raamistiku (UA) alusel taotlemise lõppu (30.06.2024) on toetusi võimalik taotleda ainult vähese tähtsusega abi (VTA) alusel, mis on oluliselt aeglustanud toetuste andmise tempot.

VTA raames antavate toetuste keskmine summa on 37 800 eurot ning keskmiselt tehakse neli positiivset rahastusotsust kuus. Kui see trend jätkub, jagatakse järgmise üheksa kuu jooksul toetusi vaid umbes 1,5 miljoni euro ulatuses ning jaotamata jääb umbes 8,5 miljonit eurot.

Selle olukorra parandamiseks teeme järgmised ettepanekud:

1. Pikendada abikõlblikkuse perioodi

Toetust antakse vastavalt taaste- ja vastupidavuskavale, mille abikõlblikkuse periood lõpeb 31.05.2026. Varustuskindluse meetme puhul on otsustatud seda perioodi viie kuu võrra lühendada, lõpetades selle 31.12.2025. Hetkel on EIS jätnud endale meetme kokkuvõtete tegemiseks ja väljamakseteks puhveraja viis kuud, mis on lühikese lõpptähtaja puhul ebamõistlikult pikk.

Lähtudes Vabariigi Valitsuse määrusest 29.11.2021 nr 108 ja Euroopa Parlamendi ning nõukogu määrusest (EL) 2021/241, palume määrata toetuse rakendamise lõpptähtajaks 30.04.2026 vastavalt ettevõtlus- ja infotehnoloogiaministri määrusele 17.08.2022 nr 65. Sel juhul jääks EIS-ile üks kuu toetuste väljamaksmiseks ja aruandluse koostamiseks.

2. Võimaldada toetuse taotlemist üldise grupierandi määruse artikli 41 alusel

Ettevõtete VTA jääk on piiratud ja seda kasutatakse ka teiste investeringute jaoks, mistõttu jäävad paljud olulised varustuskindluse toetuse tingimustega sobituvad taastuveniaprojektid teostamata. Soovitame võimaldada ettevõtjatel taotleda varustuskindluse toetust ka üldise grupierandi määruse (GE) artikli 41 alusel. See artikkel võimaldab anda investeringutoetust taastuveniast toodetud energia edendamiseks kõrgemate toetusmääradega (suurettevõtetele 45%, keskmise suurusega ettevõtetele 55% ja väikeettevõtetele 65%) võrreldes praeguste määradega, mis on vastavalt 20%, 30% ja 40%.

See muudatus võimaldaks ettevõtetel investeerida taastuvenergia projektidesse ilma VTA piiranguteta ja kõrgemate toetusmääradega, suurendades seeläbi taotlejate arvu. Eesti taaste- ja vastupidavuskavas on GE määruse artikkel 41 juba välja toodud kui asjakohane lahendus.

Eeldame, et selle ettepaneku tulemusel lisandub uusi taotlejaid, kes UA lõppemise tõttu praegu toetust ei taotle, ning keskmine toetussumma suureneb tänu kõrgemale toetusmäärale.

3. Suurendada vähese tähtsusega abi toetusmäära

Praegu on VTA toetusmäärad piiratud: suurettevõtetele 20%, keskmise suurusega ettevõtetele 30% ja väikeettevõtetele 40%. Riigiabi reeglid ei nõua nii madalaid määri ning tegelik praktika näitab, et VTA-le rakendatakse sõltumata ettevõtte suurusest toetusmäärasid vahemikus 50–80%.

Hetkel ei ole VTA kasutamine ettevõtjatele atraktiivne, kuna meetmes on sellele rakendatud liiga piiravad toetusmäärad. Kõik VTA-meetmed konkureerivad ettevõtjate jaoks ning madalate toetusmäärade korral eelistatakse meetmeid, mis pakuvad kõrgemaid määrasid. Soovitame tõsta VTA toetusmäära 80%-ni, mis suurendaks oluliselt ettevõtjate huvi antud toetust kasutada.

Selle tulemusena kasvab VTA raames jagatava toetuse keskmine suurus ning suureneb toetuse saajate arv.

4. Laiendada taotlejate ringi hulgi- ja jaekaubanduse sektorile

Praegune meede on suunatud töötlevale tööstusele ning jätab välja muud märkimisväärse energiatarbimisega sektorid nagu hulgi- ja jaekaubandus. Soovitame analüüsida võimalust laiendada toetuse saajate ringi, et suurendada huvi meetme vastu. Laiem osalus aitaks efektiivsemalt jaotada vahendeid ning toetada rohepöörde eesmärgi ka väljaspool primaar- ja sekundaarsektorit.

Hulgi- ja jaekaubanduses on oluline tagada toodete, eriti toiduainete, säilimine. Elektrikatkestused põhjustavad selles sektoris suuri kahjusid, mida saaks ennetada meetme toetatavate tegevuste abil. Lisaks on neil ettevõtetel sageli märkimisväärselt seina- ja katusepinda, mis sobib taastuvenergia lahenduste paigaldamiseks.

5. Muudatuste mõju

Kõigi eeltoodud ettepanekute rakendamisega on võimalik suurendada ettevõtjate huvi varustuskindluse toetusmeetme vastu ning tagada vahendite tõhus kasutamine. Arvestades, et Eesti tööstussektor on olnud pikalt languses, on tööstusinvesteeringute soodustamine äärmiselt oluline. Eeldusel, et ettepanekute elluviimisel suureneb VTA alusel jagatav keskmine toetus umbes 53 000 euronit ning lisandub võimalus anda toetust GE määruse artikli 41 alusel keskmiselt umbes 190 000 eurot projekti kohta, ja et sarnaselt varasematele perioodidele antakse toetust keskmiselt viiele ettevõttele nii VTA kui ka GE alusel, saaks meie prognooside järgi pikendatud tähtajaks (oktoober 2025) jaotatud 10 miljonit eurot eelarve jääki.

Loodame, et meie ettepanekud aitavad kaasa meetme paremale rakendamisele ning toetavad Eesti energiajulgeoleku tugevdamist ja ettevõtete jätkusuutlikku arengut. Palume tagasisidet, kas plaanite määruse muutmist ning kui plaanite, siis missugused muudatused on plaanis ning millal on nende eeldatav jõustumise aeg.